

Knowhow

Annemarie Vogel

Natuurlijk op de tast

Voor Annemarie Vogel is het belangrijker hoe een object eruit voelt dat hoe het eruit ziet. Dus maakt ze werk zonder kleur, maar met veel textuur en verrassende, tactiele aanknopingspunten. Loslaten en accepteren wat er gebeurt is bij haar manier van werken essentieel.

Annemarie Vogel (Nederland, 1980) moet alles op de tast doen. Ze draait als de beste. 'Maar een wat ingewikkelder ontwerp verzinnen is lastiger. Inmiddels is mijn verbeelding behoorlijk goed getraind. Ik kan een object als het ware in mijn hoofd van alle kanten bekijken: boven en onder, buiten en binnen. Het hoeft dan alleen nog maar even gemaakt te worden. Dat gaat met vallen en opstaan, soms letterlijk. En sommige dingen gaan gewoon niet: gereedschap bijvoorbeeld geeft me geen gevoel. Alles moet met de hand. En toch... zo kan ik me het beste concentreren.'

Binnen een paar jaar kon Vogel niet meer zien. 'Na mijn studie werkte ik jarenlang als tropenarts in Zimbabwe. In 2016 moest ik terug naar Nederland omdat mijn zicht achteruitging. Ik weet nog steeds niet waarom...'

De overstap naar keramiek

Die kwam niet helemaal uit de lucht vallen. 'Tijdens mijn studie geneeskunde heb ik enkele keuzevakken gevolgd aan de kunstacademie in Den Haag. Ik tekende en schilderde graag; natekenen ging me makkelijk af. Toen mijn zicht verslechter-

*Op de vorige pagina: **Wintertuin**, 2025, porselein, h 18 x 10 cm. Op de volgende pagina: **Beker op voet**, 2022, porselein en steengoed, h 15 x 8 cm ▼ **Precious Earth**, 2023, porselein en steengoed, h 25 x 16 x 18 cm
Objectfoto's bij dit artikel: Tineke van Gils; procesfoto's: Mels Boom*

▲ **Beeldtaal**, 2021, porselein, papier en hout, h 24 x 44 x 35 cm
Op de volgende pagina: **Gebroken**, 2024, steengoed, h 33 x 22 cm

de, ontstond er meer ruimte voor creativiteit. De schilderspullen en de naaimachine verdwenen, en ik ging klei proberen. Eerst met een avond-cursus handvormen en draaien, maar dat ging me te langzaam. Ik wilde meer en sneller leren en ben daarom naar de Nederlandse Keramiek-opleiding in Gouda gegaan.'

Rafelranden

Wegpoetsen doet Annemarie niet. 'Het is maar goed dat ik mijn eigen werk niet kan zien, anders zou ik eeuwig blijven bijwerken. Want eigenlijk ben ik behoorlijk nauwkeurig en perfectionistisch... Nu blijft het werk echter en karakteristieker. Ik kan dichterbij mezelf blijven – misschien zelfs meer dan vroeger. Binnen de grenzen van mijn beperking is er toch veel vrijheid.' Die vrijheid benut ze volop, en dat is te zien. Alle sporen van het bouwproces blijven

zichtbaar en geven haar objecten een spontane directheid. 'Rafelranden zijn een terugkerend thema voor mij. Ik verstop ze niet, maar geef ze juist een centrale plek. Zo oefen ik steeds opnieuw om de pijn niet uit de weg te gaan, maar deze te voelen, te onderzoeken en ook te laten zien. Ik hoef niet weg te poetsen wie ik ben. Mijn inspiratie ligt in de zoektocht naar de schaduw. Waarom is de schaduw donker? Wat blokkeert het licht? Waar zit de frustratie, en waarom schuurt het? Door het donker in de ogen te kijken, kom ik uit bij het licht. Door ogenschijnlijke foutjes uit te vergroten, ontstaan nieuwe vormen en technieken.'

Pijn

'Ergens ben ik nog steeds dokter: ik zoek waar de pijn zit en kijk wat ik daaraan kan doen. De rouw om het verlies van mijn zicht brengt veel pijn en frustratie. Die wil ik naar voren halen en in

▲ **Oog van de storm**, 2022, steengoed, h 23 x 23 x 9 cm
Op de volgende pagina: **In verband 2**, 2023, steengoed, h 29 x 19 x 12 cm

het licht zetten. Dat doe ik door scheurranden, littekens en vervormingen te benadrukken. Maar ook door de zachte krachten van papier te gebruiken, het spel tussen positieve en negatieve vormen te onderzoeken en verschillende soorten klei met elkaar te laten samenwerken.'

Voelen

Momenteel onderzoekt Vogel de tactiele kant van haar werk. 'Ik ben op zoek naar het vocabulaire en de grammatica van tactiele esthetiek. Welke elementen kent de tastzin? Welke spelregels zijn er? Wat is universele schoonheid in vormen, en welke emoties kunnen we verbeelden? Hoe kan de tast het oog leiden? Vaak zijn mijn handen de uitvoerende instrumenten van het ontwerp dat ik in mijn hoofd heb. Nu wil ik mijn handen een gro-

tere rol geven in het ontwerpproces en ze ook gebruiken als bron van informatie.'

Een dekselpot maken

Annemarie vertelt het liefst over haar werkproces aan de hand van een voorbeeld, zoals de dekselpot die ze maakte tijdens de video-opnamen voor dit artikel. 'Het is een variant van een grotere pot die ik maakte als onderdeel van een coproductie met een student van de Gerrit Rietveld Academie. Dat was voor een expositie in het Stedelijk Museum Amsterdam. De opdracht was om te reageren op een beeld dat zij had gemaakt over de levenscyclus van een bloem.

Ik heb de wintertuin als uitgangspunt genomen: een tuin waar de kleur is verdwenen, takken zijn gesnoeid en verschrompelde bladeren en dode

▲ *Liggend naakt*, 2024, steengoed, h 13 x 38 x 12 cm

takken op de grond liggen. Dat vond ik een passend beeld voor blind zijn. Maar juist daar is een weelde aan vormen te ontdekken, niet overschaduwd door de visuele dominantie van bloemen. Een tuin waar onder het oppervlak het leven doorgaat en waar ruimte is voor een stil verwachten.

Ik speel met de afwisseling tussen de aan- en afwezigheid van vormen, de negatieve en positieve vorm, de indruk en de afdruk. Basis, rand en deksel zijn gedraaid. Eigenlijk is papierporselein daar helemaal niet geschikt voor, maar *kan niet* bestaat niet. Het is wat hobbelig en bobbelig, maar dat mag – het papier mag er gewoon zijn. Afdraaien lukt niet, maar waarom zou afscheuren niet mogen?

De basis scheur ik spiraalvormig in, omdat ik graag een tactiele geleidelijn over de vorm van mijn pot heb – de onderkant zoekt zijn weg naar boven. Ik maak het mezelf technisch gezien wel lastig, en in de oven gebeuren spannende dingen. Maar vervormen mag. Soms is het handiger om de pot ondersteboven op te bouwen. Wie niet kan zien, moet slim zijn.

Met gescheurde lapjes waarin indrukken en afdrukken van materiaal uit de tuin zitten, bouw ik de wand op, zoekend naar spanning en evenwicht. Mijn handen voelen stukjes en in mijn verbeelding vormen ze een geheel. Deze pot heeft gaten en kieren – plekken waar donker en licht samenkomen en waar ruimte is voor wortels om te groeien. Dit is geen vaas voor bloemen, maar voor wortels.

Bloemen vind ik totaal niet interessant; ik vind wortels intrigerender. Dat wat niet zichtbaar is, maar wel de basis van het leven vormt. Of ik zelf tot bloei kom, vind ik minder belangrijk dan de vraag of ik goed geworteld ben.

Het papierporselein maak ik van oude brailleboeken – een nieuwe kans voor oud papier, een transformatie naar een andere tactiele taal.'

Op de volgende pagina's laat Annemarie zien hoe het opbouwen van de dekselpot precies in zijn werk gaat.

[Klik hier voor de video van het maakproces](#)

Ik ga van papierporselein een potje maken. Ik noem het *wintertuin* en het geeft weer wat ik voel dat er in de winter buiten gebeurt. De onderkant heb ik gedraaid. Ik vind het fijn om mijn handen te laten leiden over een ob-

ject. Dus wil ik ook hier van onder naar boven een geleidelijk laten lopen die rond het stuk gaat. Daarvoor scheur ik een reep van het gedraaide potje af, die er wel aan vast blijft zitten en die dan zo naar boven toe loopt.

Papierporselein scheurt zo lekker. Ik houd niet van strakke lijnen en gescheurd voelt natuurlijker, zoals de aarde in de tuin. Die wil ik ook in het object gebruiken.

Daarvoor heb ik een springvorm gevuld met gips en zo een afcruk gemaakt. Met een lapje papierporselein ga ik daar weer een afdruk van maken: met takjes, zaaddozen en zo.

Het is altijd even voelen en zoeken.

Ik heb nu afdrucken van de tuin en daarmee ga ik de pot opbouwen, terwijl ik de geleidelijk omhoog laat gaan. Lapje voor lapje bouw ik de vorm op.

Nu heb ik de bovenkant gedraaid. En ik moet goed nadenken, want nu wil ik ook die lijn die vanaf de onderkant komt, laten doorlopen in de bovenkant.

Ik scheur de onderkant van het gedraaide deel zoveel mogelijk in vorm, zodat beide delen gaan passen.

Het komt zo best goed uit. Nu kan ik de bovenkant gaan monteren.

De openingen die ontstaan, vul ik voor een groot gedeelte op met in het gips afgedrukte stukjes papierporselein. Het is leuk puzzelen.

Soms laat ik een gaatje zo, je weet nooit of er een bloem naar buiten wil.

Nu kan ik het deksel gaan maken. Ik heb de vorm ge-draaid.

Afdraaien gaat niet lukken, dus het moet anders. Ik ga de overvloedige klei wegscheuren. Het mag lekker onregelmatig, net als de aarde van de tuin.

Op het deksel komt een zaaddoos.

Zo is het deksel ook vast te pakken. Er komt ook nog een takje naast. Dat doop ik later in glazuur en dan glazuurt het zichzelf vast.

Na het drogen kan het geheel gestookt worden.

Op de volgende pagina: Wintertuin, 2025, papierporselein, h 17 x 9 x 9 cm

